

**University of
Zurich**^{UZH}

**Zurich Open Repository and
Archive**

University of Zurich
University Library
Strickhofstrasse 39
CH-8057 Zurich
www.zora.uzh.ch

Year: 2014

Osobnosť typu D v populácii slovenských univerzitných študentov

Ďurka, Róbert ; Ruch, Willibald

Abstract: Objectives: Type D personality is the joint tendency toward negative affectivity (NA) and social inhibition (SI). The purpose of the current study is to examine the psychometric properties of the Slovak version of Type D personality scale (DS14). Sample and setting: The study included 390 university students from Slovakia. They all filled out the Slovak versions of DS14 and of Fivefactor model inventory NEO-FFI. Hypothesis: It was assumed that validity and reliability of the DS14 is comparable to other European countries and the position of Type D in the Five-factor model is in the Neuroticism and the Extraversion (reversed) dimensions. Statistical analysis: Principal component analysis with varimax rotation, scree plot, confirmatory factor analysis, Cronbach's α , mean interitem correlation, Student's t test for independent samples, Pearson's correlations and stepwise regression analysis were used. Results: The two-factor structure and the validity of the DS14 were confirmed. The DS14 subscales were internally consistent (Cronbach's $\alpha = 0,89/0,86$; mean inter-item correlation $= 0,53/0,47$). The prevalence of Type D personality was 33,1%. Type D can be best described in the Neuroticism and the Extraversion (reversed) dimensions. Conclusion: Preliminary evidence suggests that the Slovak DS14 is a valid and reliable measure. Future studies are warranted to test the utility of the scale in various patient samples. Study limitations. The psychometric properties of DS14 were examined in the student population and results are not generalizable to patients with somatic or mental diseases. Test-retest reliability was not examined, so the data for the temporal stability is missing.

Other titles: Type D personality in the population of Slovak university students: psychometric qualities of DS14 questionnaire

Posted at the Zurich Open Repository and Archive, University of Zurich
ZORA URL: <https://doi.org/10.5167/uzh-93271>
Journal Article
Accepted Version

Originally published at:

Ďurka, Róbert; Ruch, Willibald (2014). Osobnosť typu D v populácii slovenských univerzitných študentov. *Československa Psychologie*, 58(1):62-71.

This manuscript was published as:

Đurka, R. & Ruch, W. (2014). Osobnosť typu D v populácii slovenských univerzitných študentov: Psychometrické kvality dotazníka DS14. *Československá psychologie*. (Type D personality in the population of Slovak university students: Psychometric properties of DS14). *Československá psychologie*, 58(1), 62-71.

Osobnosť typu D v populácii slovenských univerzitných študentov: Psychometrické kvality dotazníka DS14 (Predbežné výsledky)

Róbert Ďurka, Katedra psychológie, Filozofická fakulta, Katolícka univerzita, Ružomberok, Slovensko

Willibald Ruch, Department of Psychology (Personality and Assessment), University of Zurich, Switzerland

Abstract:

Objectives: Type D personality is the joint tendency toward negative affectivity (NA) and social inhibition (SI). The purpose of the current study is to examine the psychometric properties of the Slovak version of Type D personality scale (DS14).

Subjects and setting: The study included 390 university students from Slovakia. They all filled out the Slovak versions of DS14 and of Five-factor model inventory NEO-FFI.

Hypothesis: We assume, that validity and reliability of the DS14 is comparable to other European countries and the position of Type D in the Five-factor model is in the Neuroticism and the Extraversion (reversed) dimensions.

Statistical analysis: Principal component analysis with varimax-rotation, scree plot,

Confirmatory factor analysis, Cronbach's α , mean inter-item correlation, Student's t test for independent samples, Pearson's correlations and stepwise regression analysis.

Results: The two-factor structure and the validity of the DS14 were confirmed. The DS14 subscales were internally consistent (Cronbach's $\alpha = 0,89/0,86$; mean inter-item correlation = $0,53/0,47$). The prevalence of Type D personality was 33,1%. Type D can be best described in Neuroticism and the Extraversion (reversed) dimensions.

Study limitations: The psychometric properties of DS14 were examined in the student population and results may not be generalizable to patients with somatic or mental diseases.

Test-retest reliability was not examined, so the data for the temporal stability is missing.

Conclusion: Preliminary evidence suggests that the Slovak DS14 is a valid and reliable measure. Future studies are warranted to test the utility of the scale in various patient samples.

Key words: type D personality, negative affectivity, social inhibition, psychometric properties.

Úvod

Osobnosť typu D (D znamená distress) je definovaná tendenciou zažívať zvýšené negatívne emócie (negatívna afektivita) v spojení s nevyjadrovaním emócií (sociálna inhibícia).

Negatívna afektivita (NA) sa týka tendencie zažívať rôzne negatívne emócie ako anxieta, hnev, hostilita, iritabilita a dysfória. Sociálna inhibícia sa týka ťažkostí vo vyjadrovaní emócií a dyskomfortu v sociálnych interakciách. Typ D je považovaný za relatívne stabilnú osobnostnú charakteristiku (Denollet, 2000, 2005).

Súčasný systematický prehľad týkajúci sa osobnosti typu D vo všeobecnej populácii preukázal, že prítomnosť charakteristík typu D má negatívny dopad na fyzický a duševný stav a na problémy súvisiace s prácou (Mols, Denollet, 2010). Meta-analýza štúdií uskutočnených na rôznych populáciách pacientov s kardiovaskulárnymi chorobami poukazuje na to, že typ D je spojený s dvojnásobne väčšou pravdepodobnosťou zhoršenia fyzického zdravotného stavu a s 2,5-krát väčšou pravdepodobnosťou zhoršenia duševného zdravotného stavu (Versteeg et al., 2011). Osoby, ktoré prežili rakovinu a sú osobnosťou typu D sú vo zvýšenom riziku

zhoršenia kvality života a duševných zdravotných problémov, ktoré nemôžu byť vysvetlené sociodemografickými alebo klinickými charakteristikami (Mols et al., 2011).

Užitočnosť konštruktu typ D a dotazníka DS14 na zisťovanie osobnosti typu D bola primárne skúmaná v Západnej Európe. Štúdie potvrdili medzikulturálnu validitu konštruktu v Belgicku a Holandsku (Denollet, 2005), v Dánsku (Pedersen, Denollet, 2004), v Nemecku (Grande et al., 2004) a v Taliansku (Gremigni, Sommaruga, 2005). Validita typu D bola neskôr potvrdená aj v iných krajinách: Maďarsko (Purebl et al., 2006), Čína (Yu et al., 2008), Poľsko (Ogińska-Bulik, Juczyński, 2009), Ukrajina (Pedersen et al., 2009), Nórsko (Bergvik et al., 2010), Izrael (Zohar et al., 2011), Korea (Lim et al., 2011), Island (Svansdottir et al., 2012), Turecko (Alçelik et al., 2012) a Taiwan (Weng et al., 2013). Súčasná štúdia je prvou štúdiou na Slovensku, ktorá je zameraná na zisťovanie psychometrických kvalít slovenskej verzie dotazníka DS14.

Ciele

Hlavným cieľom tejto štúdie je zistiť validitu štruktúry škály, konvergentnú a divergentnú validitu a tiež vnútornú konzistenciu škály DS 14 v slovenských podmienkach. Ďalším cieľom je skúmať pozíciu subškál typu D (negatívna afektivita a sociálna inhibícia) v rámci päťfaktorového osobnostného modelu (NEO-FFI, faktory: neuroticizmus, extravergia, otvorenosť, prívetivosť a svedomitosť).

Hypotézy

Predpokladáme, že validita štruktúry, konvergentná a divergentná validita a reliabilita v zmysle vnútornej konzistencie dotazníka DS14 sú porovnateľné s výsledkami z iných Európskych krajín.

Predpokladáme, že pozícia subškál typu D v rámci päťfaktorého modelu je v kvadrante definovanom extravertiou (reverzne) a neuroticizmom.

Výskumný súbor

Študenti zo slovenských univerzít boli požiadaní o účasť vo výskume. Celkovo bolo prostredníctvom e-mailu oslovených 1500 študentov, z ktorých 390 študentov s účasťou súhlasilo a vyplnilo online dotazníky. Návratnosť dotazníkov bola 26%. Celkový počet 390 študentov tvorilo 59 mužov (15,1%) a 331 žien (84,9%). Priemerný vek študentov bol $23,09 \pm 4,26$ rokov (rozpätie 18 - 43 rokov), pričom priemerný vek mužov bol $23,03 \pm 2,83$ rokov (rozpätie 19 - 36 rokov) a priemerný vek žien bol $23,11 \pm 4,47$ (rozpätie 18 - 43 rokov).

Respondenti študujú na slovenských univerzitách v týchto mestách: Ružomberok 75 (19,2%), Prešov 72 (18,5%), Trnava 67 (17,2%), Bratislava 55 (14,1%), Nitra 35 (9,0%), Košice 34 (8,7%), Trenčín 21 (5,4%), ďalšie mestá 31 (8,0%). Participanti študujú nasledujúce odbory: pedagogika 113 (29%), psychológia 67 (17,2%), medicína 34 (8,7%), humanitné odbory 31 (7,9%), sociálna práca 28 (7,2%), ekonomika 19 (4,9%), prírodné vedy 17 (4,4%), právo 17 (4,4%), marketing 12 (3,1%), iné odbory 52 (13,3%).

Použité metodiky

DS14. Dotazník DS14 bol použitý na zistenie osobnosti typu D a jeho subškál (negatívna afektivita a sociálna inhibícia). Anglická verzia škály bola preložená do slovenského jazyka pomocou štandardných procedúr. Dve nezávislé osoby preložili škálu z angličtiny do slovenčiny. Potom ďalšia nezávislá osoba uskutočnila spätný preklad a rozdiely medzi spätným prekladom a originálom boli prediskutované. Slovenská verzia DS14 je súčasťou príloh. DS14 pozostáva zo 14-tich položiek, ktoré sýtia dve subškály: negatívna afektivita (NA) a sociálna inhibícia (SI). Každú subškálu sýti sedem položiek. Subškála negatívna afektivita je sýtená položkami 2, 4, 5, 7, 9, 12 a 13. Subškála sociálna inhibícia je sýtená položkami 1, 3, 6, 8, 10, 11 a 14, pričom položky 1 a 3 sú skórované reverzne a pri prezentovaní výsledky ich uvádzame už otočené. Odpovede sú skórované na päťbodovej Likertovej škále od 0 (nepravda) do 4 (pravda) (rozpätie 0-28 bodov pre každú subškálu). Na určenie osobnosti typu D sa používa cut-off skóre 10 bodov na oboch škálach (teda, ak $NA \geq 10$ a zároveň $SI \geq 10$, tak hovoríme o osobnosti typu D). Psychometrické kvality originálnej verzie DS14 sú dobré (Cronbachova $\alpha = 0,88/0,86$ a test-retestová reliabilita po troch mesiacoch $r = 0,72/0,82$ pre negatívnu afektivitu and sociálnu inhibíciu) (Denollet, 2005).

NEO-FFI. Dotazník NEO-FFI bol použitý na zistenie nasledujúcich dimenzií: neuroticizmus (N), extravergia (E), otvorenosť (O), prívetivosť (P) and svedomitosť (S). Psychometrické charakteristiky dotazníka na vzorke študentov sú pre dimenzie N, E, O, P a S nasledujúce: Cronbachova $\alpha = 0,87/0,80/0,71/0,71/0,88$. V slovenskom manuály sú uvedené nasledujúce hodnoty: Cronbachova $\alpha = 0,74/0,75/0,64/0,66/0,83$ (pre dimenzie N, E, O, P a S) (Ruisel, Halama, 2007).

Štatistické analýzy

Analýza hlavných komponentov s varimax-rotáciou bola použitá na skúmanie validity štruktúry DS14. Scree plot sme použili pri rozhodnutí sa o počte extrahovaných faktorov. Konfirmatórna faktorová analýza bola použitá na testovanie faktorovej štruktúry. Ako indexy dobrej zhody (goodness-of-fit indices) sme použili χ^2 , Tucker-Lewisov index (TLI), komparatívny index zhody (Comparative Fit Index, CFI) a odmocninu z priemerného štvorca chyby odhadu (the root mean square of error of approximation, RMSEA). Vnútna konzistencia subškál DS14 bola zisťovaná pomocou výpočtu Cronbachovej α a tiež pomocou priemernej medzipoložkovej korelácie. Priemerná medzipoložková korelácia bola použitá, lebo Cronbachova α je vysoko závislá na počte položiek v dotazníku a preto náchylná ku skresleniu, ak je počet položiek vysoký. Priemerná medzipoložková korelácia by mala spadať do optimálneho rozpätia medzi 0,20 a 0,50, ale nemala by byť nižšia ako 0,15. Kontinuálne premenné boli komparované pomocou Studentovho t testu pre nezávislé výbery. Na zisťovanie konvergentnej a divergentnej validity dotazníka DS14 boli použité Pearsonove korelácie subškál DS14 a faktorov dotazníka NEO-FFI. Kroková regresná analýza bola použitá na zistenie variancie medzi škálami NA a SI a dimenziami NEO-FFI. Všetky štatistické analýzy boli uskutočnené v štatistických programoch SPSS a AMOS.

Výsledky

Validita štruktúry slovenskej verzie DS14

Kaiser-Meyer-Olkinova miera adekvátnosti výberu (0,904) and Bartlettov test sféricity (<0.001) preukázali, že dáta spĺňajú predpoklady pre realizáciu faktorovej analýzy.

Konzistentne s konceptualizáciou osobnosti typu D, „scree plot“ a kritéria vlastnej hodnoty (eigenvalue) preukázali dva dominantné osobnostné domény, a to negatívnu afektivitu (eigenvalue = 5,95) a sociálnu inhibíciu (eigenvalue = 2,31) (Obrázok 1). Dva varimax rotované faktory tvorili 58,96% (faktor I (NA) - 31,77%, faktor II (SI) – 27,19 %) variance. Všetkých 7 NA a 7 SI položiek malo sýtenie medzi 0,52 and 0,85 (Tabuľka 1).

Konfirmatórna faktorová analýza dvojfaktorovej štruktúry slovenskej DS14 uskutočnená na tej istej vzorke poukazuje na adekvátny model ($\chi^2 = 263,91$; $P \leq 0,001$; TLI = 0,917; CFI = 0,932 a RMSEA = 0,080; 90% CI 0,070 – 0,091). Štandardizované regresné miery položiek sú v rozmedzí od 0,44 do 0,87 pre negatívnu afektivitu a v rozmedzí od 0,48 do 0,81 pre sociálnu inhibíciu. Model konfirmatórnej faktorovej analýzy predstavuje obrázok 1. Do pôvodného modelu bola pridaná kovariancia medzi položkou č.6 (pôvodne sýti faktor SI) a faktorom NA, čo odôvodňujeme vysokým sekundárnym sýtením.

Vnútoraná konzistencia

Vnútoraná konzistencia subškál DS14 meraná Cronbachovou α bola 0,89 (negatívna afektivita) a 0,86 (sociálna inhibícia) (Tabuľka 1). Priemerné medzipoložkové korelácie pre subškály negatívna afektivita a sociálna inhibícia boli 0,53 a 0,47. Komunality poukazujú na to koľko variance premennej je vysvetlených spojenými faktormi (od 28% do 76% pre negatívnu afektivitu a od 38% do 73% pre sociálnu inhibíciu). Korigovaná korelácia položky so skóre faktora je korelácia medzi danou položkou a celkovým skóre faktora, zatiaľ čo je daná položka odstránená z celkového skóre. Položky preukazujú silné korelácie (od 0,44 do 0,80 pre negatívnu afektivitu a od 0,42 do 0,75 pre sociálnu inhibíciu), čo poukazuje na dobrú

vnútornú konzistenciu. Miery vnútornej konzistencie prezentované v tabuľke 1 podporujú vnútornú konzistenciu slovenskej verzie dotazníka DS14.

Medzipohlavné rozdiely v subškálach NA a SI

Tabuľka 2 predstavuje priemery a štandardné odchýlky položiek dotazníka DS14. Priemerné skóre NA pre celú skupinu je $10,02 \pm 6,42$ a pre SI $10,93 \pm 6,14$. Komparácia mužov a žien na základe subškál NA a SI je súčasťou tabuľky 3. Ženy skórovali signifikantne vyššie na subškále negatívna afektivita ako muži ($t(338) = -1,70$; $p < 0,05$), hodnoty $d = -0,17$ a $r_m = -0,12$ poukazujú na malú mieru vecnej signifikancie. Signifikantný rozdiel v subškále sociálna inhibícia sme medzi mužmi a ženami nepreukázali ($t(338) = 0,60$; $p = 0,55$).

Prevalencia osobnosti typu D

Prevalencia osobnosti typu D v našom súbore je 33,1% (129/390). Výskyt typu D bol vyšší u žien než u mužov (34,4% (114/331) vs. 25,5% (15/59), aj keď rozdiel nebol signifikantný ($\chi^2(1) = 1,84$; $p = 0,17$). Osoby typu D a osoby, ktoré nie sú typ D sa nelíšili v priemernom veku ($22,77 \pm 3,58$ vs. $23,26 \pm 4,55$; $t(315,18) = -1,16$, $p = 0,25$).

Konvergentná and divergentná validita

Korelácie medzi subškálami dotazníka DS14 a faktormi NEO-FFI sú v tabuľke 4. Negatívna afektivita pozitívne silne koreluje s neuroticizmom ($r = 0,80$; $p < 0,01$) a negatívne koreluje, ale do slabšej miery, s extraverziou ($r = -0,49$; $p < 0,01$), prívetivosťou ($r = -0,37$; $p < 0,01$) a svedomitosťou ($r = -0,29$; $p < 0,01$). Sociálna inhibícia je v negatívnom vzťahu s extraverziou

($r = -0,49$; $p < 0,01$), v nižšej miere s prítivnosťou ($r = -0,26$; $p < 0,01$) a svedomitosťou ($r = -0,25$; $p < 0,01$). Navyše, sociálna inhibícia pozitívne koreluje s neuroticizmom ($r = 0,46$, $p < 0,01$).

Negatívna afektivita (NA) zdieľa 64% variácie s neuroticizmom, čo poukazuje na to, že sa konštrukty prekrývajú, ale nie sú identické. NA negatívne koreluje s extraverziou so zdieľanou variáciou 24%. Preukázali sme inverzný vzťah medzi sociálnou inhibíciou (SI) a extraverziou s variáciou 48%. Tieto výsledky potvrdzujú konvergentnú validitu subškál DS14.

Pozícia subškál typu D v rámci NEO-FFI

Výsledky krokovej regresnej analýzy poukazujú na to, že osobnostné faktory sa podieľajú na vysvetlení rozptylu skórov subškály negatívna afektivita R^2 67% a subškály sociálna inhibícia R^2 49%. Najvýznamnejším prediktorom subškály negatívna afektivita je neuroticizmus.

V nižšej miere je negatívna afektivita predpovedateľná prítivnosťou a extraverziou.

Najvýznamnejším prediktorom subškály sociálna inhibícia je extravergia. V nižšej miere je sociálna inhibícia predpovedateľná neuroticizmom. Výsledky regresnej analýzy v treťom kroku pre subškálu negatívna afektivita a v druhom kroku pre subškálu sociálna inhibícia uvádzame v tabuľke 5. Na základe štatistík kolinearít (hodnoty tolerancie vyššie ako 0,70 a hodnoty VIF o málo väčšie ako 1) môžeme usudzovať, že medzi nezávislými premennými existuje len mierna korelácia, ktorá príliš neovplyvňuje kvalitu regresného modelu. Výsledné modely majú tvar: $NA = 5,603 + 0,495 N - 0,148 P - 0,089 E$ a $SI = 23,496 - 0,521 E + 0,103 N$.

Diskusia

Súčasná štúdia je prvou štúdiou poskytujúcou predbežné dôkazy o užitočnosti konštruktu osobnosti typu D v slovenských podmienkach. V tejto časti sa budeme venovať interpretácii výsledkov tejto štúdie vo svetle výsledkov predchádzajúcich validizačných štúdií uskutočnených v Európe, predovšetkým v krajinách susediacich so Slovenskom.

Dvojfaktorová štruktúra (negatívna afektivita (NA) a sociálna inhibícia (SI)) slovenskej verzie dotazníka DS14 bola podporená. Tento výsledok je konzistentný s konceptualizáciou osobnosti typu D. Všetky položky mali sýtenie medzi 0,52 a 0,85, čo je porovnateľné s belgicko-holandskými výsledkami (sýtenia medzi 0,62 a 0,82) (Denollet, 2005) a poľskými výsledkami (sýtenia medzi 0,55 a 0,80) (Ogińska-Bulik, Juczyński, 2009). Sýtenie položiek v súčasnom výskume je vyššie ako v ukrajinskom výskume (sýtenia medzi 0,38 a 0,77) (Pedersen et al., 2009).

Subškály DS14 sú vnútorne konzistentné (Cronbachova $\alpha = 0,89/0,86$ pre NA a SI). Tieto výsledky sú podobné belgicko-holandským (Cronbachova $\alpha = 0,88/0,86$ pre NA a SI) (Denollet, 2005), nemeckým (Cronbach's $\alpha = 0,87/0,86$ pre NA a SI) (Grande et al., 2005), poľským (Cronbach's $\alpha = 0,86/0,84$ pre NA a SI) (Ogińska-Bulik, Juczyński, 2009) a ukrajinským výsledkom (Cronbach's $\alpha = 0,86/0,71$ pre NA a SI) (Pedersen et al., 2009).

Výsledky poukazujú na to, že vnútorná konzistencia subškál slovenskej verzie DS14 by mohla byť zvýšená výmenou položky č.6 (Často cítim zábrany v sociálnych vzťahoch.). Táto položka mala, podobne ako v našom výskume, vysoké sekundárne sýtenie aj vo výskume

uskutočnenom na Ukrajine. Táto položka môže byť kultúrne senzitívna a vyvolávať aj negatívne emócie (čo by mohlo vysvetľovať vysoké sekundárne sýtenie). Súhlasíme s autormi ukrajinskej verzie (Pedersen et al., 2009), že predtým než sa rozhodneme zmeniť túto položku, je potrebné ešte uskutočniť ďalšie výskumy so súčasnou verziou dotazníka.

Prevalencia osobnosti typu D v súčasnej štúdii je 33,1%, čo znamená vyšší výskyt ako v belgicko-holandskej štúdii (21%) (Denollet, 2005), v ukrajinskej (22,4%) (Pedersen et al., 2009) a v maďarskej štúdii (23,5% mužov a 27,4% žien) (Purebl et al., 2006). Podobný výskyt osobnosti typu D ako v našom výskume bol prezentovaný vo výskumoch uskutočnených na poľskej zdravej populácii (34,8%) (Ogińska-Bulik, Juczyński, 2009) a na populácii zdravých nemeckých robotníkov (32,5%) (Grande et al., 2004).

Ženy skórovali v subškále negatívna afektivita signifikantne vyššie ako muži, rovnaké výsledky sú referované aj v predchádzajúcich štúdiách (Denollet, 2005; Ogińska-Bulik, Juczyński, 2009). V súčasnom výskume sme nepreukázali signifikantný rozdiel medzi mužmi a ženami v subškále sociálna inhibícia, predchádzajúce výskumy (Denollet, 2005; Ogińska-Bulik, Juczyński, 2009) však preukázali, že muži skórovali v sociálnej inhibícii vyššie ako ženy.

Výsledky regresnej analýzy preukázali, že 67% variancie negatívnej afektivity a 49% variancie sociálnej inhibície je predpovedateľných faktormi NEO-FFI. De Fruyt a Denollet (2002) referovali o nižších varianciách (53% variancie negatívnej afektivity a 45% variancie sociálnej inhibície je vysvetliteľných dimenziami NEO-FFI).

Negatívna afektivita primárne koreluje s neuroticizmom (slabšie negatívne korelácie s extravertiou, prívetivosťou a svedomitosťou). Sociálna inhibícia primárne koreluje s extravertiou (negatívne) a s neuroticizmom (pozitívne) (malé negatívne korelácie s prívetivosťou a svedomitosťou). Neuroticizmus a extravertia (reverzne) sa javia byť hlavnými rysmi osobnosti typu D. Považujeme však za dôležité upozorniť na to, že v našom súbore existuje vysoká korelácia medzi neuroticizmom a extravertiou ($r = -0,49$), ktorá je vyššia ako v normatívnej vzorke ($r = -0,19$ pre mužov a $r = -0,33$ pre ženy) (Ruisel, Halama, 2007). Na základe týchto výsledkov poukazujeme na to, že extravertia a neuroticizmus nie sú od seba nezávislé a to pre vyššiu vzájomnú koreláciu než je obvyklé.

Limity výskumu

Súčasná štúdia má niekoľko limitácií. Po prvé, psychometrické kvality slovenskej verzie dotazníka boli zisťované na populácii vysokoškolských študentov so signifikantne vyšším zastúpením žien ako mužov, výsledky teda nemôžu byť zovšeobecniteľné na všeobecnú populáciu dospelých a ani na pacientov s rôznymi fyzickými alebo psychickými chorobami, zahŕňujúcimi kardiovaskulárne choroby, chronickú bolesť, depresiu, schizofréniu alebo iné choroby. Po druhé, test-retestová reliabilita nebola meraná, takže chýbajú dáta pre časovú stabilitu škály. Po tretie, extravertia a neuroticizmus nie sú od seba nezávislé, čo pravdepodobne negatívne ovplyvňuje diskriminančnú validitu.

Záver

Predbežné výsledky preukazujú, že slovenská verzia dotazníka DS14 je validný a reliabilný merací nástroj a že konštrukt osobnosti typu D je aplikovateľný v slovenských podmienkach. Na zistenie užitočnosti škály u rôznych skupín pacientov je nutné uskutočniť ďalšie výskumy.

Pod'akovanie

Štúdia bola podporená grantom Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku
FIELD SPECIFIC POST-DOCTORAL RESEARCH PROJECTS – II. (POST-DOC 2012-
2015).

Literatura

- Alçelik, A., Yildirim, O., Canan, F., Eroglu, M., Aktaş, G., Şavli, H. (2012): A preliminary psychometric evaluation of the Type D personality construct in Turkish hemodialysis patients. *Journal of Mood Disorders* 2(1), 1-5.
- Bergvik, S., Sørli, T., Wynn, R., Sexton, H. (2010): Psychometric properties of the Type D scale (DS14) in Norwegian cardiac patients. *Scandinavian Journal of Psychology* 51, 334-340.
- De Fruyt, F., Denollet, J. (2002): Type D personality: A five-factor model perspective. *Psychology and Health* 17(5), 671-683.
- Denollet, J. (2000): Type D personality: A potential risk factor refined. *Journal of Psychosomatic Research* 49, 255-266.
- Denollet, J. (2005): DS14: Standard assessment of negative affectivity, social inhibition, and type D personality. *Psychosomatic Medicine* 67, 89 – 97.
- Grande, G., Jordan, J., Kummel, M., Struwe, C., Schubmann, R., Schulze, F., Unterberg, C., von Kanel, R., Kudielka, B., Fischer, J., Hermann-Lingen, C. (2004): Evaluation der deutschen Typ-D-Skala (DS14) und prävalenz der Typ-D-Persönlichkeit bei kardiologischen und psychosomatischen patienten sowie gesunden. *Psychotherapie, Psychosomatik, Medizinische Psychologie* 54, 413-422.
- Gremigni, P., Sommaruga, M. (2005): Personalita di Tipo D, un costrutto rilevante in cardiologia. Studio preliminare di validazione del questionario italiano. *Psicoterapia Cognitiva e Comportamentale* 11, 7-18.

- Lim, H.E., Lee, M.S., Ko, Y.H., Park, Y.M., Joe, S.H., Kim, Y.K., Han, C., Pedersen, S.S., Denollet, J. (2011): Assessment of the Type D personality construct in the Korean population: A validation study of the Korean DS14. *Journal of Korean Medical Science* 26, 116-123.
- Mols, F., Denollet, J. (2010): Type D personality in the general population: a systematic review of health status, mechanisms of disease, and work-related problems. *Health and Quality of Life Outcomes* 8(1), 1-10.
- Mols, F., Thong, M.S.Y., van de Poll-Franse, L.V., Roukema, J.A., Denollet, J. (2012): Type D (distressed) personality is associated with poor quality of life and mental health among 3080 cancer survivors. *Journal of Affective Disorders* 136, 26-34.
- Ogińska-Bulik, N., Juczyński, Z. (2009): Type D personality in Poland: Validity and application of the Polish DS14. *Polish Psychological Bulletin* 40 (3), 130-136.
- Pedersen, S., Denollet, J. (2004): Validity of the Type D personality construct in Danish post-MI patients and healthy controls. *Journal of Psychosomatic Research* 57, 265-272.
- Pedersen, S. S., Yagensky, A., Smith, O.R.F., Yagenska, O., Shpak, V., Denollet, J. (2009): Preliminary evidence for the cross-cultural utility of the Type D personality construct in the Ukraine. *International Journal of Behavioral Medicine* 16(2), 108-115.
- Purebl, G., Rózsa, S., Danis, I., Kopp, M. (2006): A D-típusú személyiség skála pszichometriai jellemzői reprezentatív vizsgálat alapján. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika* 7(3), 225-230.
- Ruisel, I., Halama, P. (2007): NEO-FFI. NEO pět faktorový osobnostný inventár (Podľa NEO Five-Factor Inventory P.T.Costu a R.R. McCraeho). Praha, Testcentrum – Hogrefe.

- Svansdottir, E., Karlsson, H.D., Gudnason, T., Olason, D.T., Thorgilsson, H., Sigtryggisdottir, U., et al. (2012): Validity of Type D personality in Iceland: Association with disease severity and risk markers in cardiac patients. *Journal of Behavioral Medicine* 35, 155–166.
- Versteeg, H., Spek, V., Pedersen, S.S., Denollet, J. (2011): Type D personality and health status in cardiovascular disease population: a meta-analysis of prospective studies. *European Journal of Preventive Cardiology* 19(6), 1373-1380.
- Weng, Ch., Denollet, J., Lin, Ch., Lin, T., Wang, W., Lin J., Wong, S., Mols, F. (2013): The validity of the Type D construct and its assessment in Taiwan. *BMC Psychiatry* 13, 1-9.
- Yu, X. N., Zhang, J., Liu, X. (2008): Application of the Type D Scale (DS14) in Chinese coronary heart disease patients and healthy controls. *Journal of Psychosomatic Research* 65, 595–601.
- Zohar, A.H., Denollet, J., Ari, L.L., Cloninger, C.R. (2011): The psychometric properties of the DS14 in Hebrew and the prevalence of Type D personality in Israeli adults. *European Journal of Psychological Assessment* 27, 274–281.

Súhrn:

Cieľ: Osobnosť typu D je spojená tendencia k negatívnej afektivite (NA) a sociálnej inhibícii (SI). Cieľom súčasnej štúdie je zistiť psychometrické kvality slovenskej verzie škály osobnosti typu D (DS14).

Súbor a metódy: Štúdia zahŕňa 390 slovenských univerzitných študentov. Všetci vyplnili slovenské verzie DS14 a päťfaktorového inventáru NEO-FFI.

Hypotéza: Predpokladáme, že validita a reliabilita DS14 je porovnateľná s inými európskymi krajinami a že pozícia Typu D v päťfaktorovom modeli je v dimenziách Neuroticizmus a Extraverzia (reverzne).

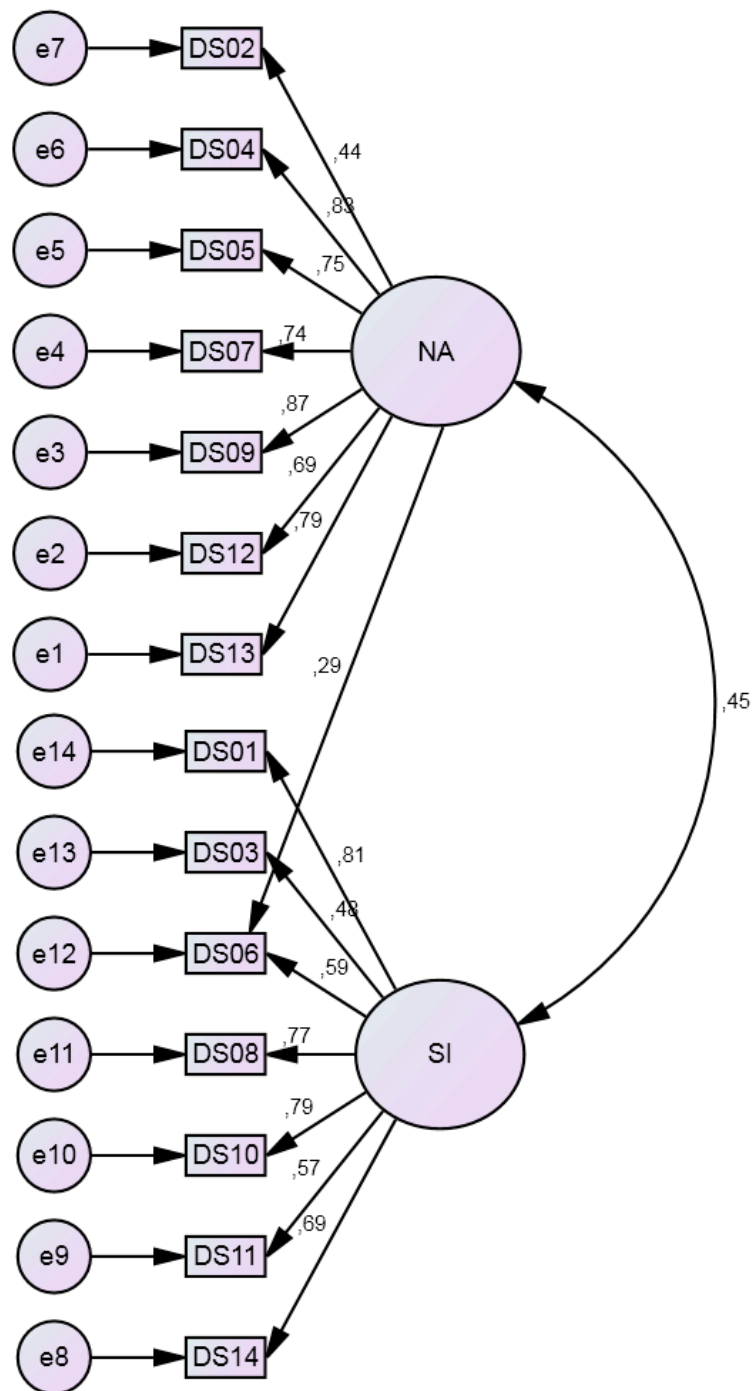
Štatistické analýzy: Analýza hlavných komponentov s varimax rotáciou, scree plot, konfirmatórna faktorová analýza, Cronbachovo α , priemerná medzipoložková korelácia, Studentov t-test pre nezávislé výbery, Pearsonova korelácia a kroková regresná analýza.

Výsledky: Dvoj-faktorová štruktúra a validita DS14 bola podporená. Subškály DS14 sú vnútorne konzistentné (Cronbachovo $\alpha = 0,89/0,86$; priemerná medzipoložková korelácia = $0,53/0,47$). Prevalencia osobnosti typu D je 33,1%. Typ D môžeme najlepšie opísať dimenziami Neuroticizmus a Extraverzia (reverzne).

Obmedzenia štúdie: Psychometrické kvality DS14 boli skúmané v populácii študentov a výsledky nemusia byť zovšeobecniteľné na pacientov so somatickými alebo duševnými chorobami. Test-retestová reliabilita nebola zisťovaná, takže dáta pre časovú stabilitu chýbajú.

Záver: Predbežné výsledky poukazujú na to, že slovenská verzia DS14 je validný a reliabilný nástroj. Na testovanie užitočnosti škály u rôznych pacientov sú potrebné ďalšie štúdie.

Kľúčové slová: Osobnosť typu D, negatívna afektivita, sociálna inhibícia, psychometrické kvality.

Obrázok 1 Konfirmatórna faktorová analýza – model pre DS14
 NA = negatívna afektivita, SI = sociálna inhibícia

Tabuľka 1 Validita štruktúry and vnútorná konzistencia slovenskej verzie dotazníka DS14

Položky DS14	Faktor I	Faktor II	Komunality	Korigovaná korelácia položky so skóre faktora
Negatívna afektivita	NA	SI		
2	0,52	0,08	0,28	0,44
4	0,84	0,15	0,73	0,77
5	0,80	0,05	0,64	0,69
7	0,75	0,21	0,61	0,69
9	0,84	0,23	0,76	0,80
12	0,71	0,24	0,56	0,66
13	0,81	0,15	0,68	0,73
Eigenvalue 4,45 % variancie 31,77				
Cronbachovo $\alpha = 0,89$ MIIC = 0,53				
Sociálna inhibícia	Faktor I	Faktor II		Korigovaná korelácia položky so skóre faktora
	NA	SI		
1	0,09	0,85	0,73	0,75
3	-0,06	0,61	0,38	0,42
6	0,44	0,65	0,62	0,66
8	0,15	0,81	0,68	0,71
10	0,26	0,78	0,68	0,74
11	0,28	0,56	0,39	0,51
14	0,19	0,71	0,54	0,62
Eigenvalue 3,81 % variancie 27,19				
Cronbachovo $\alpha = 0,86$ MIIC = 0,47				

MIIC = mean inter-item correlation = priemerná medzipoložková korelácia

Tabuľka 2 Distribúcia skórov Slovenskej verzie DS14

	Priemer	Štandardná odchýlka
Položka 01	1,39	1,13
Položka 02	1,65	1,26
Položka 03	2,30	1,16
Položka 04	1,35	1,19
Položka 05	1,69	1,19
Položka 06	1,64	1,22
Položka 07	1,19	1,16
Položka 08	1,37	1,17
Položka 09	1,09	1,10
Položka10	1,50	1,33
Položka 11	1,37	1,17
Položka 12	2,01	1,24
Položka 13	1,04	1,20
Položka 14	1,36	1,14

Tabuľka 3 Komparácia mužov a žien na základe subškál typu D

	Muži (N = 59)		Ženy (N = 331)				
	M	SD	M	SD	T	df	P
Negatívna afektivita	8,71	6,82	10,25	6,33	-1,70	388	0,05
Sociálna inhibícia	11,37	6,60	10,85	6,06	0,60	388	0,55

Tabuľka 4 Korelácie medzi subškálami Typu D a dimenziami NEO-FFI

	Negatívna afektivita	Sociálna inhibícia
Neuroticizmus	0,80 ^{**}	0,46 ^{**}
Extraverzia	-0,49 ^{**}	-0,69 ^{**}
Otvorenosť	0,02	-0,01
Prívetivosť	-0,37 ^{**}	-0,26 ^{**}
Svedomitosť	-0,29 ^{**}	-0,25 ^{**}

^{**}p<0.01

Tabuľka 5 Kroková regresná analýza v treťom kroku pre subškálu negatívna afektivita a v druhom kroku pre subškálu sociálna inhibícia

			Neštandard. koef.		Štandard. koef.		Sig.	Korelácia		Štatistika kolinearita	
			B	SE	Beta			Parc.	Semi parc.	Tol.	VIF
NA	3	(C)	5,603	1,544		3,630	0,000				
		N	0,495	0,024	0,712	20,901	0,000	0,729	0,611	0,738	1,355
		P	-0,148	0,033	-0,140	-4,502	0,000	-0,223	-0,132	0,888	1,126
		E	-0,089	0,030	-0,100	-2,916	0,004	-0,147	-0,085	0,729	1,371
SI	2	(C)	23,496	1,461		16,084	0,000				
		E	-0,521	0,035	-0,613	-14,740	0,000	-0,600	-0,523	0,757	1,321
		N	0,103	0,028	0,155	3,735	0,000	0,187	0,135	0,757	1,321

NA = negatívna afektivita

SI = sociálna inhibícia

N = neuroticizmus

P = prívetivosť

E = extravergia

Predkladáme Vám niekoľko výrokov, ktorými ľudia často opisujú sami seba. Prečítajte si každý výrok a zakrúžkujte to číslo, ktoré vyjadruje Vašu odpoveď. V dotazníku sa nenachádzajú správne alebo nesprávne odpovede.

0 – výrok je nepravdivý

1 – výrok je skôr nepravdivý

2 – výrok je neutrálny

3 – výrok je skôr pravdivý

4 – výrok je pravdivý

1. Pri stretnutí s ľuďmi ľahko nadviažem kontakt.	0	1	2	3	4
2. Často spanikárim kvôli nedôležitým veciam.	0	1	2	3	4
3. Často sa rozprávam s ľuďmi, ktorých nepoznám.	0	1	2	3	4
4. Často sa cítim nešťastný.	0	1	2	3	4
5. Som často podráždený.	0	1	2	3	4
6. Často cítim zábrany v sociálnych vzťahoch.	0	1	2	3	4
7. Na veci sa pozerám pesimisticky.	0	1	2	3	4
8. Pokladám za ťažké začať rozhovor.	0	1	2	3	4
9. Často mám zlú náladu.	0	1	2	3	4
10. Som uzavretý typ človeka.	0	1	2	3	4
11. Radšej by som si udržal ľudí v odstupe od seba.	0	1	2	3	4
12. Často si uvedomujem, že sa kvôli niečomu trápim.	0	1	2	3	4
13. Často sa cítim byť na dne.	0	1	2	3	4
14. Keď som s inými ľuďmi, nenachádzam vhodnú tému, o ktorej by som hovoril.	0	1	2	3	4